

LANDELIJKE STUDIEDAG – EXECUTIEVE FUNCTIES BIJ JEUGDIGEN

16 maart 2017
10.00-16.30
Mercure, Zwolle

De studiedag over executieve functies is gericht op zowel professionals in de hulpverlening als leerkrachten en begeleiders werkzaam in het onderwijs.

Sommige kinderen hebben een gezonde (of zelfs meer dan gezonde) intelligentie, maar lukt het niet om hun bezigheden te plannen en daarin prioriteiten aan te brengen. Anderen slagen er niet in om hun aandacht op een bepaalde taak te focussen en vast te houden. Of ze hebben hele heftige emoties en ontremmen in hun gedrag. Zij slaan dan door in hun gedrag. Weer anderen hebben behalve deze problemen, ook nog een licht verstandelijke beperking. Waarin al deze kinderen - ondanks de verschillende oorzaken van hun problemen - overeen komen, is dat ze moeilijkheden ondervinden in hun zogenaamde "executieve functies": de hogere regelfuncties in de hersenen. En dat heeft dan weer gevolgen voor de wijze waarop anderen hen ervaren en (al dan niet) accepteren. Hun schools functioneren lijdt hier in de regel eveneens onder, evenals de manier waarop hun opvoeders tegen hen aan kijken en met hen omgaan.

Executieve functies hebben dus een aanzienlijke invloed op het gedrag en leervermogen. En zeker bij kinderen waar sprake is van probleemgedrag gedrag als gevolg van bijvoorbeeld ADHD, ASS of ODD is inzicht vereist in hoe hun executieve functies werken, voordat je tot het geven van instructie, het bieden van begeleiding of het vormgeven van behandeling over te gaan.

Want kán een kind zijn aandacht wel richten en volhouden? Hoe zit het met zijn gevoeligheid voor signalen en prikkels van buitenaf en daaruit voortkomende impulsieve reacties? In hoeverre lukt het een jeugdige om diens emoties onder controle te houden en gedrag te controleren? Ziet het kind welke invloed hij of zij heeft in uiteenlopende (sociale) omstandigheden en hoe gaat het om met wisselende situaties? De antwoorden op die vragen zijn enorm belangrijk voor leerkrachten en begeleiders om in de praktijk vorm en inhoud te geven aan begeleiding en onderwijs voor deze kinderen.

Doelgroep

Deze landelijke studiedag is bedoeld voor professionals die in de praktijk werkzaam zijn met kinderen binnen de begeleiding, de hulpverlening en het (speciaal) onderwijs. Denk hierbij

aan leerkrachten, gezinsbegeleiders, IB-ers, jeugdzorgwerkers, gedragsdeskundigen, gz-psychologen, (school)maatschappelijk werkers, teamcoaches en ambulante begeleiders.

Leerdoelen

Na het volgen van deze studiedag weet je:

- wat executieve functies zijn, hoe ze zich ontwikkelen en wat er mis kan gaan;
- op welke wijze executieve functies samenhangen met leren;
- hoe ondersteuning van executieve functies bij hoogbegaafden eruit kan zien;
- hoe emotie- en gedragsregulatie ondersteund kan worden bij problemen in het executief functioneren;
- wat belangrijk is in het ondersteunen van executieve functies bij jongeren met een licht verstandelijke beperking.

Programma

Het programma bestaat uit vijf plenaire presentaties.

9.15 uur Ontvangst en registratie

10.00 uur Inleiding door de dagvoorzitter Dr. Guido van de Luitgaarden

Plenaire bijdragen

10.15 uur Dr. Marcia Goddard [Brain Matters] - Ontwikkeling van executieve functies

11.00 uur Drs. Sjoerd Verheijden [Bureau Wolters] - Executieve functies en leren

11.45 uur Pauze

12.15 uur Drs. Sonja Borgsteede [Buro Bloei] - Executieve functies en hoogbegaafdheid

13.00 uur Lunchbuffet

14.00 uur Dr. Petra Hurks [Maastricht University] - Emotie- en gedragsregulatie en executieve functies

15.00 uur Pauze

15.30 uur Dr. Mariët van der Molen [Vrije Universiteit Amsterdam] - Executieve functies en LVB

16.30 uur Afsluiting

Sprekers

Dr. Marcia Goddard

Bijdrage: Ontwikkeling van executieve functies

Marcia studeerde in 2012 cum laude af in de klinische neuropsychologie aan de Universiteit Leiden. Haar promotieonderzoek richtte zich op hersenmechanismen onderliggend aan sociale disfunctie bij kinderen met autismespectrumstoornissen en het syndroom van Klinefelter. Hierbij maakte zij gebruik van neuropsychologisch onderzoek in combinatie met MRI scans van de hersenen. Daarnaast begeleidde Marcia kinderen met ontwikkelingsstoornissen.

Na haar promotie ging Marcia aan de slag als Universitair Docent. In die hoedanigheid zette zij verschillende onderzoeksprojecten op en gaf zij onderwijs op bachelor- en masterniveau. Onder de naam Brain Matters doet zij inmiddels ook aan consultancy/coaching voor bedrijven op het gebied van (neuro)psychologie, sociale ontwikkeling, sociale interacties en groepsgedrag. Daarnaast geeft zij regelmatig lezingen over hersenwetenschappen en (neuro)psychologie.

Wat verstaan we onder executieve functies? Hoe ziet de ontwikkeling eruit, wat kan er mis gaan en wat kunnen we er vervolgens mee? Deze vragen staan centraal in de inleidende presentatie van Marcia.

Drs. Sjoerd Verheijden

Bijdrage: Executieve functies en leren

Sjoerd is werkzaam als trainer, coach en begeleider van leerkrachten. Hij studeerde pedagogiek en onderwijskunde.

Goed ontwikkelde executieve functies zijn voorwaardelijk om te komen tot leren. Het stimuleren van de executieve functies op jonge leeftijd is van groot belang en veel van wat de leerkracht doet draagt dan ook bij aan de ontwikkeling van de executieve functies. Maar wat als er meer nodig is?

Drs. Sonja Borgsteede

Bijdrage: Hoogbegaafdheid en executief functioneren

Sonja studeerde psychologie aan de Universiteit van Amsterdam en ging vervolgens aan de slag als onderwijsadviseur / psycholoog en casemanager bij een onderwijs begeleidingsdienst. Zij heeft ruime expertise op het vlak van diagnostiek en behandeling van kinderen, leerkrachtconsultaties, systeembegeleiding, zorgteams en casemanagement. Ondersteuning van het executief functioneren van hoogbegaafde jongeren staat centraal in de bijdrage van Sonja.

Dr. Petra Hurks

Bijdrage: Emotie- en gedragsregulatie en executieve functies

Petra is werkzaam aan de afdeling neuropsychologie en psychofarmacologie van de Universiteit Maastricht in de rol van associate professor.

Petra gaat in deze presentatie dieper in op het ondersteunen van emotie- en gedragsregulatie bij kinderen die problemen ervaren in het executief functioneren.

Dr. Mariët van der Molen

Bijdrage: Executieve functies en LVB

Mariët is docent/onderzoeker bij de vakgroep Klinische Ontwikkelingspsychologie van de Vrije Universiteit, Amsterdam. Zij is gepromoveerd op het werkgeheugen en de trainingsmogelijkheden daarvan bij jongeren met een lichte verstandelijke beperking. Een ander onderzoek van haar richt zich onder andere op de rol van executieve functies bij het ontwikkelen van angst en agressie.

Op welke wijze executieve functies te ondersteunen bij jeugd met een licht verstandelijke beperking? Deze invalshoek staat centraal in de bijdrage van Mariët.

Dr. Guido van de Luitgaarden

Bijdrage: Dagvoorzitter

Guido is senior onderzoeker bij het lectoraat Sociale Integratie van Zuyd Hogeschool en hoofdredacteur van De wijk in! en Blik op Hulp. Hij is sinds 2002 werkzaam bij Zuyd Hogeschool en in 2012 promoveerde hij aan de University of Salford (VK) op een proefschrift over oordeels- en besluitvorming van jeugdbeschermers bij vermoedens van kindermishandeling.